

REMISSVAR

2025-02-19

Dnr: BO 2024-0292

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se

Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlännningar vid tillfälliga verkställighetshinder (Ds 2024:23)

(dnr Ju2024/02262)

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Vidare beaktas de allmänna kommentarerna och rekommendationerna till Sverige från FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén).

Barnombudsmannen avgränsar sitt remissvar till övergripande synpunkter.

Många lagstiftningsförslag på området gör det svårt att se vilken helhetseffekten blir på barns rättigheter

Under senare år har ett stort antal lagstiftningsåtgärder som berör barn föreslagits och även genomförts på det migrationsrättliga området. Den sammantagna betydelsen för barns rättigheter av dessa förslag och ändringar är svårt att överblicka, vilket är mycket bekymmersamt. När så många initiativ tas på ett och samma område är det extra viktigt att ta hänsyn till helheten och det är nödvändigt att göra systematiska utvärderingar av effekterna.

I stort sett saknas analys av konsekvenser för barn och barns rättigheter...

I promemorian finns i princip inga analyser av bedömningar och förslags konsekvenser för barns rättigheter. Resonemang kopplat till barnkonventionen förekommer bara i begränsad omfattning och bara kopplat till vissa bedömningar och förslag. Barnombudsmannen saknar resonemang om vad bedömningar och förslag konkret skulle innebära för barns rättigheter, hur negativa följder kan undvikas eller kompenseras för, liksom hur olika omständigheter har värderats i förhållande till barnets bästa (artikel 3). Att överväganden och förslag innehåller tydliga kopplingar till barnkonventionen är en viktig del av genomförandet av konventionen¹. Barnrättskommittén har genom de senaste rekommendationerna till Sverige uppmanat staten att säkerställa att barnkonsekvensanalyser är en integrerad del av utredningar som föregår ny lagstiftning och att principen om barnets bästa konsekvent tillämpas i lagstiftningsrelaterade förfaranden.²

Barnombudsmannen vill i sammanhanget understryka att alla personer som ännu inte har fyllt 18 år är barn, och därmed omfattas av barnkonventionen (jfr. avsnitt

¹ Proposition 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 74 och 95.

² CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 6(b) och 18(a).

6.5).³ Barnombudsmannen erinrar i detta sammanhang om uttalanden från barnrättskommittén och FN:s kommitté för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter i deras gemensamma allmänna kommentar om staternas skyldigheter rörande barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration i ursprungs-, transit-, destinations- och återvändandeländer. Kommittéerna slår fast att definitionen av barn enligt barnkonventionen innebär rättigheter och skydd upp till 18 års ålder. Kommittéerna uttrycker därefter oro över att barn mellan 15 och 18 års ålder tenderar att få skydd på betydligt lägre nivå, och ibland betraktas som vuxna eller har otydlig migrationsstatus till dess de uppnår 18 års ålder. Staterna uppmanas att se till att alla barn får samma skyddsstandard, även barn som har fyllt 15 år.⁴

... men det finns exempel på bedömningar och förslag som ändå får anses vara i linje med barns rättigheter

Barnombudsmannen anser, i likhet med utredaren, att familjemedlemmar till personer som får ett inhibitionsbeslut inte ska få ett sådant beslut, se avsnitt 5.21.2. Barn ska inte drabbas t.ex. om en förälder har gjort sig skyldig till grov brottslighet som leder till ett beslut om inhibition för föräldern. Detta får antas vara i linje med barnets bästa. Barnombudsmannen vill dock framhålla att ett tydligare beaktande av barnets rättigheter ger ett mer gediget underlag inför ett kommande lagstiftningsarbete och säkerställer att barnets rättigheter beaktas och barnets bästa tillmäts särskild vikt. Det är en brist att detta inte har gjorts.

Ett annat exempel är avsnitt 9.10.3, om undantag från boendevillkoret. Barnombudsmannen instämmer i att det kan finnas situationer då den person som har fått beslut om inhibition kan vara olämplig att bo tillsammans med sin familj, t.ex. efter att ha begått brott mot familjemedlemmar. I promemorian nämns som exempel att det kan finnas beslut enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Men även i detta fall hade en tydligare analys i förhållande till barnets rättigheter behövt göras.

Vad gäller LVU-placerade barn handlar resonemangen i promemorian om boendet i Sverige under den tid då någon (eller flera) i familjen fått beslut om inhibition, något som kan resultera att en familj inte kan/bör hållas samlad i boendesituationen. Barnombudsmannen vill i anslutning till detta lyfta fram att barn kan ha individuella skäl som skiljer sig från föräldrarnas. Det är av största vikt att det tas hänsyn till barnets skäl och egna åsikter (jfr. artikel 12) vid beslut om var ett barn ska bo under tiden i Sverige.

Barnombudsmannen vill, i anslutning till detta, understryka att barns individuella skäl noga måste bedömas och kunna få genomslag vid prövningen av ett uppehållstillstånd oavsett i vilket skede processen är. Ett barn kan befina sig i en situation av utsatthet, där den nära omgivningen är orsaken, vilket utredaren också ger uttryck för. Barnet kan vara utsatt för våld eller andra övergrepp av vårdnadshavare och av detta skäl vara omhändertaget enligt LVU, och kan ha fått en stark anknytning till Sverige t.ex. genom anknytning till familjehemsföräldrar. Sådana förhållanden behöver vara en viktig faktor i prövningen av barnets ansökan om uppehållstillstånd. FN:s barnrättskommitté har uppmanat Sverige att säkerställa att barn som skiljs från sina föräldrar och placeras efter att ha utsatts för våld eller övergrepp av sina föräldrar inte utvisas tillsammans med sina

³ I avsnitt 6.5 föreslås att även ett barn som omfattas av ett beslut om inhibition ska få åläggas anmälningsskyldighet med eller utan områdesbegränsning, och där är ett argument att de barn som blir föremål för beslut om inhibition "troligen --- inom ett eller ett par år kommer att fylla 18 år".

⁴ Se CMW/C/GC/4-CRC/C/GC/23, p. 3.

våldsamma föräldrar. Kommittén har även uppmanat Sverige att göra en bedömning av barnets bästa i alla beslut som rör barn i sådana situationer.⁵

Beslut har fattats av stf. barnombudsmannen Erik Henriksson. Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen av ärendet har även biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Erik Henriksson
Stf. Barnombudsman

Kopia till
Ju.L7@regeringskansliet.se

⁵ Se CRC/C/SWE/CO/6-7 p. 43 a) och CRC/C/SWE/CO/5, p. 50 c).